

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio II. De Praecepto diligendi proximum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

*vicem. In hoc cognoscent omnes, quia discipulus
mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem
(cap. 13.).* Magnam instructionem singula
hujusce textus verba continent, seduloque sunt
consideranda. Primum, quod observo, est non
dixisse Dominum: *Hoc est mandatum, quod
do vobis, ut Deum tamquam Patrem vestrum
diligatis, & me tamquam Redemptorem vestrum;*
quod revera christianæ Religionis fundamentum
est, sed: *ut diligatis invicem.* Deinde observo
mandatum hoc *novum* appellari. Sanctus Au-
gustinus hanc affert rationem, quare novum
dicatur, quia Christianus, inquit, proximi dile-
ctione veterem hominem exiit, & novum in-
duit. Ajunt Interpretes novum dici, quasi re-
novatum; cum enim Dominus proximi dilectio-
nem in hominum cordibus pene deletam repe-
risset, illam instauravit: vel ideo novum vocari,
quod sit excellens, nam hoc mandatum cæteris
supereminet. Verum potiozem illam hujusce
novi

---

mediocriter pii ac devoti gradatim ad perfectio-
rem Dei amorem sunt ducendi. Amoris Dei
super omnia tres gradus distingui solent. In *Primo*
Deus cuilibet creato bono anteponitur, ita,
ut hoc potius privari homo velit, quam Deum
gravi peccato offendere. In *secundo* Deus ita vili-
matur, ut potius quovis bono temporali carere
homo eligat, quam Deum suum plene deliberato *peccato*
veniali offendere. In *tertio* ita Deus, ejus-
que beneplacitum attenditur, ut sive in prosperis,
sive adversis homo nihil velit, nisi Deum,
& propter Deum, ideoque semper eligat, quod
est perfectius, omnesque *voluntarias imperfectio-
nes* excludat.

novitatis explicationem existimo, quæ ex novo
objecto & ratione proximum diligendi eruitur,
quam Dei filius docet. Dominus enim in tex-
tus ejusdem serie ait: *Ut diligatis invicem, sic
ut dilexi vos.* Sic igitur diligendus est proxi-
mus, quomodo Christus nos dilexit. Docet
nos fides, Christum nos dilexisse veluti corpo-
ris sui mystici membra, nosque propterea illi
adherere nova conjunctione, que ex Incarnatio-
ne oritur, in qua humana natura Divinitati co-
polatur, & per eam omnes homines, ita ut
unum sint corpus, cujus caput est Christus.
Unum corpus (ait sanctus Paulus *Ephes. 2. &
4.*) *& unus spiritus.* Ipse enim est pax nostra,
qui fecit utraque unum... *legem mandatorum de-
creti evacuans, ut duos condat in semetipso in-
ternum novum hominem, faciens pacem, & recon-
ciliet ambos in uno corpore Deo per crucem.*
Nos itaque debemus invicem diligere, veluti
ejusdem corporis membra: *Omnes* (subdit
Apostolus *I. Cor. 10.*) *unum corpus multi sumus,
qui de uno pane participamus.*

Quemadmodum ergo Christus Jesus veluti
corporis sui membra nos amans bona illa in no-
bis amat, quæ huc spectant, nec in fortunæ,
vel corporis, vel naturæ bonis existunt; neque
nos hæc eadem in proximo, veluti amoris no-
stri objectum aut finem debemus diligere: om-
nia siquidem hæc bona iis æque communia esse
possunt, qui vera Christi non sunt membra, ac
iis qui in ejus unitate vivunt. Proximi corpus
diligi potest, sed veluti in Baptismate renova-
tum,

tum, & in vitam æternam olim resurre-
rum. Potest & anima diligi, sed quæ Deo sub-
datur, & fidei radiis illustretur; nam spiritus
qui hac scientia caret, veteris hominis est spiri-
tus, quem neque Deus neque Christus amat.

Nos Jesus Christus amavit, ut suam in nobis
unitatem perficeret, idest ad æternam nos glo-
riam eveheret. Proximus igitur veluti ad hanc
gloriam vocatus est diligendus, ad eamque salu-
quendam juvandus; proximum enim sicut nos
ipsum debemus diligere, quemadmodum scrip-
tum est: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*
neque nosmetipsos bene diligimus, si non pro-
pterea diligimus, ut summum bonum, idest
Deum assequamur. Explicans sanctus Augu-
stinus, quare nil Deus de amore, quo nos ipsi
diligimus, differuerit, nee nos hujusce amoris
modum docuerit, eximie ait: *Parum dilucide*
qui hoc arbitratur, intelligit (de morib. Eccl.
cap. 26.). Additque: *Imo vero ille solus se no-*
vit diligere, qui Deum diligit: siquidem ille scit
se diligit, qui sedulo agit, ut summo & vero
perfruat bono. Non enim qui se diligit aliquid
vult esse, quam beatus; hic autem finis est adha-
rere Deo (de Civit. Dei cap. 3.). Quamob-
rem non tribus opus est præceptis, videlicet de
Dei amore, de amore sui ipsius, & de amore
proximi; sed duo tantum præcepta sufficiunt,
de quibus dicitur: *In his duobus mandatis uni-*
versa lex pendet & prophetæ (Matth. 22.) (a).

(a) Sicut dilectionem Dei, ita & caritatem proximi
finistre quidam Moralistæ sunt interpretati.
Horum

De solo proximum diligendi præcepto sanctus Paulus meminit, & in hoc reliqua comprehendit: *Qui enim diligit proximum, legem implevit. Nam non adulterabis, non occideris, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces, in hoc verbo instauratur: Diliges proximum tuum sicut teipsum (Rom. 13.)*

Hinc discant parentes, quomodo filii sint amandi; domini, quomodo famulos amare oporteat; amici, quomodo amicos; non enim hi sunt amandi propter solas eorum naturales qualitates, nec ut iis temporalia bona conquiramus, sed ut instructione, punitione, & bono exemplo vitam illis æternam procuremus. Si qui sorte (inquit sanctus Augustinus tract. 7. in epist. Joan.) *vultis servare caritatem, fratres,*
ante

Horum laxitati limites Innocentius XI. posuit, dum anno 1679. istas propositiones proscripsit: *Non tenemur proximum diligere actu interno & formali, num. 10. Item: Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos, num. 11.* Propositiones alias hisce similes, aut omnino deteriores in locis propriis afferemus. Porro convenientius proximum actu interno diligendi tempus assignari nequit, quam 1. Cum præceptum dilectionis Dei urget: 2. Cum actum caritatis proximi externum, puta correctionem fraternam, eleemosynam &c. ponere tenemur. Caritatem enim *non fictam*, id est non mere externe jactatam, sed sinceram Apostolo teste Deus a nobis requirit. Quandonam ad actus caritatis externos obligemur, postea dicetur.

ante omnia ne putetis abjectam & desidiosam
 nec quadam mansuetudine, immo non mansuetu-
 dine, sed remissione & negligentia servari carita-
 tem. Non sic servatur. Non putes tunc
 amare servum tuum, quando eum non cædis
 aut tunc te amare filium tuum, quando ei no-
 das disciplinam; aut tunc te amare vicinum tuum
 quando eum non corripis. Non est ita caritas
 sed languor. Ferveat caritas ad corripiendum
 ad emendandum; si sunt boni mores, delectentur
 si sunt mali, corrigantur. Noli in homine ama-
 re errorem, sed hominem. Hominem enim Deus
 fecit, non errorem; ipsum homo fecit. Amas
 illud quod Deus fecit: noli amare quod ipse homo
 fecit; cum illud amas, illud tollis; cum illud
 diligis, illud emendas. Sed etsi scævis aliquando
 propter correctionis dilectionem, propterea
 columba demonstrata est caritas quæ venit super
 Dominum: species illa columbæ in qua venit Spi-
 ritus sanctus, in quo nobis caritas infunderetur.
 Quare hoc? Fel columba non habet; tamen
 rostro & pennis pugnat, & sine amaritudine
 scævit.

Illud quoque circa dilectionem summopere
 est considerandum, quod Dominus ait: In hoc
 cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilec-
 tionem habueritis ad invicem (Joan. 13.).
 Quemadmodum Circumcisio proprius Judæorum
 character erat, quo a cæteris populis distingue-
 bantur; sic Baptismus proprius Christianorum
 est character, quo ab Infidelibus separantur.
 Attamen Dei filius non Baptismo, sed mutua
 dilectio

dilectione Christianos cognoscendos fore ait. Quare illam Tertullianus summum fidei Sacramentum vocat (de Patient.). Hæc dilectio Dei filios nos facit. Omnis (ait sanctus Joannes Epi. 1. c. 3. & 4.), qui non est justus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum: quoniam hæc est annunciatio, quam audistis ab initio, ut diligatis alterutrum. Omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum. Quæ non diligit, non novit Deum: quoniam Deus caritas est. Qui non diligit, manet in morte.

Si bene hæc verba intelligantur, facile quæstiones plures circa proximi dilectionem enodabimus, & recentiorum Casuistarum, qui multis caritatem modis infirmant, resolutiones nonnullas confutabimus.

Amplius (ait sanctus Augustinus lib. 1. de doctr. Christ.) alius homo diligendus est, quam corpus nostrum: quia propter Deum omnia illa diligenda sunt, & potest nobiscum alius homo Deo perfrui, quod non potest corpus; quia corpus per animam vivit, qua fruimur Deo. Docet autem divus Thomas (2. 2. quæst. 26. art. 5.), Quod illud est magis ex caritate diligendum, quod habet pleniorum rationem diligibilis ex caritate. Consociatio autem in plena participatione beatitudinis, quæ est ratio diligendi proximum, est major ratio diligendi, quam participatio beatitudinis per redundantiam, quæ est ratio diligendi proprium corpus. Et ideo proximum quantum ad salutem animæ magis debemus diligere, quam proprium corpus.

Addit

Addit præterea, quod corpus nostrum propinquius animæ nostræ quam proximus, quantum ad constitutionem propriæ naturæ; sed quantum ad participationem beatitudinis, major consociatio animæ proximi ad animam nostram quam etiam corporis proprii. Et ideo est necessitate caritatis, quod homo proprium corpus exponat pro salute proximi, in casu quo tenetur ejus saluti providere. Idem aperte docuit Dominus Joannes inquit: In hoc cognovimus caritatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit; & nos debemus pro fratribus animam ponere (1. Joan. 3.). Hinc in suis diocesis Episcopi, & in suis parochiis Parochi deesse debent tempore pestis, aut grassante hæreticæ fidei everfionem minatur. Tunc enim bonus Pastor a mercenario secernitur; siquidem bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius autem fugit, qui mercenarius est & non pertinet ad eum de ovibus (Joan. 10.)

Hominum aliquem plus alio debemus diligere, idest juvare, illique opitulari debemus sed caritate, qua æternam proximo optamus beatitudinem, omnes æque sunt diligendi. Verum diligere debemus, inquit sanctus Augustinus, ut omnes diligant nobiscum Deum; & totum quoque ad eos adjuvamus, vel adjuvamur ab eis, ad unum illum finem referendum est. Omnes autem homines æque diligendi sunt. Sed cum omnibus proficere non possis, his potissimum consulendum est qui pro temporum & locorum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus constrictius tibi quasi

quodam sorte junguntur. Juxta hoc principium
 (ait divus Thomas 2. 2. quæst. 26. art. 8. 9.
 to. II.) *Conjunctio naturalis originis est*
prior & immobilior, quia est secundum id quod
pertinet ad substantiam, alia autem conjunctio-
nes sunt supervenientes, & removeri possunt; &
vitio amicitia consanguineorum est stabilior. Per-
 git idem sanctus Doctor in sequenti articulo
 sic: *Gradus dilectionis ex duobus pensari po-*
test. Uno modo ex parte objecti, & secundum
quod habet majorem rationem boni. Et sic pater
magis est diligendus quam filius, quia scilicet pa-
trē diligimus sub ratione principii, quod habet
rationem eminentioris boni, & Deo similioris.
 Alio modo computatur gradus dilectionis ex par-
 te ipsius diligentis, & sic magis diligitur quod est
 conjunctius. *Et secundum hoc filius est magis*
diligendus quam pater, quia parentes diligunt
filios ut aliquid sui existentes, pater autem non
est aliquid filii; & ideo dilectio secundum quam
pater diligit filium similior est dilectioni, qua quis
diligit seipsum.

Addit idem sanctus Doctor articulo decimo:
 Per se loquendo pater est magis amandus, quam
 mater; amantur enim pater & mater ut princi-
 pia quædam naturalis originis, pater autem ha-
 bet excellentiorem rationem principii quam mater.
 At caritatis ordine debet illos Christianus ante-
 ferre, qui Deo magis sunt conjuncti, quam
 quos sibi natura copulavit; hinc si mater virtute
 ac pietate excelleret, vitioso patre plus esset
 amanda.

Articulo demum undecimo sic ait sanctus
 Doct̃or: *Dicitur ad Ephes. 5. vir debet dilige-
 re uxorem suam, sicut carnem suam, sed corpus
 suum minus debet homo diligere, quam proximum:
 inter proximos autem magis debemus parentes
 diligere: ergo magis debemus diligere parentes,
 quam uxorem: Quamquam vero uxorem
 intensius diligatur, tanquam magis conjuncta
 major tamen est ex caritate parentibus reverentia
 exhibenda. Porro ad id, quod Gen. 2. dicitur
 propter uxorem relinquet homo patrem & ma-
 trem: dicendum, quod non quantum ad omnia
 deseritur pater & mater propter uxorem;
 quibusdam enim magis debet homo assistere paren-
 tibus, quam uxori: sed quantum ad unicuique
 cohabitationis, relictis omnibus parentibus, homo
 adhæret uxori. Non omnes in hoc conveniunt
 Theologi: verum hæc est doctrina divi The-
 ologi.*

CAPUT II.

*Inimicorum dilectio obligatoria est,
 præcipua Christiani hominis nota.*

Magnum caritatis præceptum est inimicorum
 dilectio, quod Christianorum est proprium.
 Cum enim apud sanctum Matthæum Dominus
 excellentius aliquid Fidelibus vellet tradere
 quam Judæis traditum fuerat, sic illos alloquitur:
*Audistis quia dictum est. Diliges proximum
 tuum, & odio habebis inimicum tuum.*
 Hæc erat lex servitutis. *Ego autem dico vobis
 Diligite inimicos vestros, benefacite his qui odia-*

Inimicorum dilectio obligatoria est Sc. 367

runt vos, & orate pro persequentibus & calum-
niantibus vos: ut sitis filii patris vestri, qui so-
lem suum oriri facit super bonos & malos, &
pluit super justos & injustos (cap. 5.).

David homo juxta cor Dei Sauli bis ignovit,
cum interficere posset; & de suis inimicis aper-
te sic loquitur: *Si reddidi retribuendis mihi
mala, decidam merito ab inimicis meis inanis*
(Psalm. 7.). Et alibi: *Ego autem, cum mihi
molesti essent, induebar cilicio, humiliabam in je-
junio animam meam; & oratio mea in sinu meo
convertetur. Quasi proximum, & quasi fra-
trem nostrum, sic complacebam: quasi lugens,
& contristatus sic humiliabar* (Psalm. 34.).

Sic ante Evangelium difficillimum præcep-
tum eximie exercebat, nobisque illustre illius
servandi tradebat exemplum. *Admonemur* (in-
quit sanctus Augustinus in Psalm. 34.) *in om-
ni tribulatione nostra non cogitare quemadmodum
respondeamus inimicis nostris, sed quemadmodum
orando Deum propitiemus, & maxime ne tenta-
tione vincamur; deinde ut etiam illi, qui nos
persequuntur, ad sanitatem justitiæ convertantur.*
Apud Ecclesiasticum legebat Judæi: *Relinque
proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi
peccata solventur* (cap. 28.). Sapiens vero
in Proverbiis sic ait: *Si esurierit inimicus tuus,
ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere* (cap.
25.). Quomodo ergo persuadere sibi poterant
Judæi, a Deo sibi permissum inimicos odio ha-
bere?

Hæc

Hæc verba, quibus abutebantur: *Odio habebis inimicum tuum*, nullibi leguntur in sacris Litteris: hæc erat Phariseorum additio, qui per pravis suis interpretationibus legem Moysi corruperant. Cum enim in Levitico Deus dixisset: *Diliges amicum tuum* (cap. 23.), contrariorum lege ipsi inferebant, inimicum odium habendum. Sane Israelitis præceperat Deus, ut idololatrias vicinas nationes perderent, & præcipue ne Ammonitis quid boni facerent: *Ne quaras eis bona cunctis diebus vitæ tuæ* (Deut. 6.) verum non de Israelitis hoc est intelligendum, neque de extraneis quoad formale internum odium. Contra sic illis Deus præceperat: *Si occurreris bovi inimici tui, aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odientis te portare sub onere, non pertransibis, sed sublevaris cum eo* (Exod. 23.). Quomodo ergo permisserat Deus Israelitis, ut inimicos suos odissent, si horum etiam jumenta juvare illis præceperat?

Ex naturali jure inimicorum dilectio promittitur, & in proximi dilectione fundatur, qui cum homo sit, nostræque naturæ sit particeps, nobis est diligendus. Id explicans divus Thomas ait: *Dilectio inimicorum tripliciter potest considerari. Uno quidem modo, ut inimici diligantur in quantum sunt inimici: & hoc est per se ipsum caritati repugnans, quia hoc est diligere malum alterius. Alio modo potest accipi dilectio inimicorum, quantum ad naturam, scilicet in generali universali: & sic dilectio inimicorum est de necessitate caritatis, ut scilicet aliquis diligens Deum*

II. *Inimicorum dilectio obligatoria est &c.* 369

Odio huiusmodi proximum, ab illa generalitate dilectionis in sacris proximi inimicos suos non excludat. Tertio motio, quod potest considerari dilectio inimicorum in speciali, ut scilicet aliquis in speciali moveatur motu Moyse dilectionis ad inimicum: Et istud non est de necessitate caritatis absolute, quia nec etiam moveatur in motu dilectionis in speciali ad quoslibet homines singulariter est de necessitate caritatis, quia hoc est impossibile. Est tamen de necessitate caritatis secundum preparationem animi, ut scilicet homo habeat animum paratum ad hoc, quod in speciali inimicum diligeret, si necessitas occurreret (2. 2. quæst. 25. art. 81.). Aperre siquidem ait Apostolus: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi (Rom. 12.).

Nec sufficit inimicos suos non odisse, generali insuper dilectione sunt amandi, & generalia omnia erga illos caritatis officia sunt præstanda, veluti æternam vitam iisdem cupere, pro eorum conversione orare, omniaque illis communia amicitiae signa exhibere, videlicet salutationem reddere, illosque alloqui, & invisere, nisi pro illorum emendatione a nostro aspectu arceamus, sicut David Absalomo post fratris sui necem aspectum suum negavit. Particularia vero amicitiae signa, quæ solis præstantur amicis, veluti familiarem conversationem, convivium, hæc similia inimicis tribuere caritas sub lethali peccato non jubet, nisi hæc negando gravis scandali tribueretur occasio. Qui ergo inimicis suis parcere se dicunt, illosque nec

Godeau Theol. Mor. Pars I.   A a   salu-

salutare volunt, neque aspicere, falluntur pro-
fecto. Odium suum tegunt, quod clam in eo-
rum cordibus semper vivit, communia siquidem
societatis officia inimicis suis negant. Non igitur
solummodo propter scandalum, quod haec
inimicis officia negando aliis tribuitur, Deo
læditur; verum etiam quia horum officiorum
omissio præcepto proximum diligendi opponitur,
cujus observatio non ab hominum æstima-
tione, aut judicio pendet, qui bonum malum
dicunt, & malum bonum. Quamobrem iis
solutio est neganda, qui inimicos suos nec salu-
tare volunt, nec aspicere, nisi justa adsint ratio-
actiones hasce omittendi.

Ad perfectionem spectat ea inimicis præbe-
re, quæ passim erga amicos exercentur. Hoc
nobis in Evangelio præceptum tradidit Dominus
*Estote ergo vos perfecti, sicut & pater vester
caelestis perfectus est (Matth. 5.)*, sicque sum-
me de diligendis inimicis præceptum concludit.
Majoris sane perfectionis est inimicum diligere
quam amicum. Commendat (inquit sanctus
Paulus *Rom. 5.*) caritatem suam Deus in nobis
quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum
tempus Christus pro nobis mortuus est: cum
inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem
filii ejus. Itaque inimicorum dilectio erit
cellentior, quoniam magis ad Dei dilectionem
propinquat. Mire explicat sanctus Augustinus
quidquid in hoc negotio potest contingere, in
quiens: *Reddere bona pro malis, non reddere
mala pro malis, reddere bona pro bonis, reddere*

Inimicorum dilectio obligatoria est Sc. 371

mala pro malis, non reddere mala pro bonis: horum duo prima bonorum sunt, & eorum duorum prius melius: postrema duo malorum, & eorum posterius deterius: duo media quodammodo mediocria, sed eorum prius propinquum bonis, posterius propinquum malis. Hæc in Scripturis sacris oportet attendere (in Psalm. 108.). Apostolus Paulus Fideles sic monet: Nulli malum pro malo reddentes (Rom. 12.), idemque repetit Apostolus Petrus inquit: Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto (1. Petr. 3.).

Amicorum dilectio impura plerumque est & carnalis, & de ea sic Dominus loquitur: Si diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne & Publicani hoc faciunt (Matth. 5.)? Sanctus vero Augustinus inquit: Homo hominem vincit humana felicitate; diabolum inimici dilectione. In statu naturæ lapsæ, in quo nullam homo injuriam pati potest, ac vindictam semper optat, difficilior est inimicorum dilectio, sicque præmio quoque dignior.

Attamen contra hanc dilectionem non peccaret, qui inimico suo temporale aliquod malum cuperet, quod ad ejus correctionem & salutem proderet. Sic enim non odio, sed amore prosequimur inimicum; sicut optare liceret, ut omnes improbi, qui civitatem turbant, aut scandalizant, propter publicam utilitatem e medio tollerentur. Verum hæc desideria valde sunt periculosa, & animus ab omni vindictæ desiderio purus esse debet, quod facile nimis regitur

salutis inimici, aut publici boni zelo. Cum dixisset sanctus Paulus: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi*, subdit: *Hoc enim faciens congeres carbones ignis super caput ejus* (Rom. 12.). Variè hunc textum explicant Interpretes: quidam putant id intellexisse Apostolum, nempe collatis inimico suo beneficiis, caritatis ignem in ejus corde excitari, & gratum animum; alii putant hisce ignis carbonibus significari, collatis inimico beneficiis Deum iram adversus illum accendi, nisi poeniteat. Sic explicant sanctus Joannes Chrysostomus, Theodoretus, & Theophylactus; sed hæc explicatio non bene Apostoli fini convenire mihi videtur, videlicet ad proximi dilectionem commendandam: nam qui in hostem beneficia conferret, ejusdem a Deo sperans vindictam, christianum opus non ageret.

Prima igitur explicatio mihi magis arridet, quam tradit sanctus Hieronymus inquitens: *Carbones ignis congregabis super caput ejus, non in maledictionem & condemnationem, ut plerique existimant, sed in commotionem & poenitentiam, ut superatus beneficiis, excoctus fervore caritatis inimicus esse desinat* (lib. 1. Dial. contr. Pelag.). Hæc est quoque sancti Augustini Sententia, qui ait: *Ut intelligas carbones ignis esse urentes poenitentiae gemitus, qua superbia sanatur ejus, qui dolet se inimicum fuisse hominis, a quo misericordia ejus subvenitur* (lib. 1. de Doctr. Christi. cap. 10.).

Davidis cor ab omni vindictæ cupiditate purum habere oporteret, & cum illo divina justitia

Inimicorum dilectio obligatoria est &c. 373

ne jura tueri, & sic clamare: *Erubescant & conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur & erubescant valde velociter (Psalm. 6.). Averte mala inimicis meis, & in veritate tua disperse illos (Psalm. 53.).* Non enim David inimicorum suorum ruinam petebat, ut iram suam expleret, sed ut illi ad cor redirent, & converterentur, vel ut eorum supplicio Dei justitia exaltaretur. Alibi dicitur: *Latabitur justus, cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris (Psalm. 57.).* Deo relinquenda est vindicta, sed non ut vicem nostram gerat, ut jura nostra farciat, ut nos ulciscatur. Nostri sanguinis vindictam optare licet; sed Martyres imitari oportet, qui in Cælo clamant: *Vindica sanguinem nostrum, qui effusus est (Apoc. 6.).* Si enim (inquit sanctus Augustinus in Psalm. 71.) *malum pro malo non est cuiquam reddendum, non solum factum malum pro facto malo, sed nec votum malum reddendum est pro facto vel voto malo. Reddit autem votum malum, qui etiamsi non seipsum vindicat, tamen ut ejus inimicum Deus puniat, expectat atque optat. Quapropter cum & homo justus & homo malus de inimicis suis velint a Deo vindicari, unde discernentur, nisi quia justus & magis cupit inimicum suum corripi, quam puniri, & cum in eum videt a Domino vindicari, non ejus delectatur pœna, quia eum non odit, sed divina justitia, quia Deum diligit. Denique si hoc seculo in eum vindicatur, vel pro illo etiam letatur si corrigitur, vel certe pro aliis ut eum timeant imitari, ipse quoque fit melior, non supplicio*

plicio illius odia sua pascendo, sed errata emendando; ac per hoc de benevolentia est, non de malitia, quod lætetur iustus cum videt vindictam, manus suas lavat, id est opera sua mundiora facit in sanguine, hoc est in exitio peccatoris, mens inde non mali alieni gaudium, sed divina admonitionis exemptum.

Denique peccatorum remissio cum venia inimicis tributa conjuncta est; sic enim in Orat. dominica precamur: *Dimitte nobis debita vestra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Urque omnem dubitandi locum Dei filius eripiat, subdit apud sanctum Matthæum: *Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester cœlestis delicta vestra (cap. 6.)* & apud sanctum Marcum: *Cum stabitis orandum, dimittite si quid habetis adversus aliquem, ut Pater vester, qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra (cap. 11.)*. Quamobrem ait sanctus Cyprianus: *Adjunxit plane & addidit legem, certa nos conditione & sponsione constringens, ut sic nobis dimitti debita postulemus, secundum quod & ipsi debitoribus nostris dimittimus, scientes impetrari non posse quod pro peccatis petimus, nisi & ipsi circa debitores nostros paria fecerimus (de Orat. Domin.).* Illumque sequens sanctus Augustinus inquit: *Si in petitione mentimur, totius orationis nullus fructus.*

Hinc sustineri nallatenus potest Casuistarum aliquot recentiorum sententia, qui docent licitum esse mortem illi optare a quo grave aliquod malum

Inimicorum dilectio obligatoria est &c. 375

malum timemus, dummodo non ex odio id optemus, sed solum ut malum imminens caveamus; deque alicujus morte licitum esse gaudere propter bonum, quod nobis inde provenit (a). Illa siquidem ad proximi odium viam sternit, & a proximi dilectione longe abest, quæ nobis tam aperte in Evangelio præcipitur, & quæ christiani hominis proprius est character. Si enim propter temporale aliquod damnum inimici mortem optare liceat, nonne hominibus occasio datur, ut clam odia sua foveant, iramque suam desideriis hisce expleant? Si apparens quælibet ratio ad hoc sufficiat, nonne aliqua semper aderit? Nonne facile sibi quisque persuadeat, se non illum odisse, cujus mortem optat, vel quem obisse lætatur; sed lætari unice ob damnum a se remotum, vel ob acceptum emolumentum? Vehementer hoc a caritate distat, quæ non quærit quæ sua sunt, sed quod aliis proficit.

SECTIO

(a) Horum opinionem ceu erroneam Innocentius XI. declaravit, cum hanc *num. 13.* propositionem damnavit: *Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.* Huic consonat alia numero 14. ab eodem zelosissimo Pontifice prohibita: *Licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris; non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis; quia nimirum ei obventura est pinguis hæreditas.*